

Heroin og røyklegging

Kalle Gjesvik, Universitetet i Tromsø

Støre skal ha ros for at han tar tak i en side ved overdoseproblematikken som fullstendig har vært oversett ved tidligere tiltak. Det er et faktum at andelen som røyker heroin i Norge er lavere enn i Europa for øvrig. Likeledes er det åpenbart at dersom vi kan få flere misbrukere over på å røyke i stede for å injisere kunne dette være et skritt i riktig retning. Dette har vært kjent for oss som jobber med feltet i årevis, men lite framme i offentligheten.

Dødsfall ved overdose her til lands er også svært skjevt oppfattet. De fleste har et bilde av at overdoseofferet nærmest ligger på gata med sprøyten i armen. Dette gjelder kun et fåtall, og det er bare om lag 30 % av de 262 overdosene som skyldes heroin (selv om statistikkene er svært mangelfulle, så det er vanskelig å få korrekte tall). Imidlertid er overdosene som skyldes heroin selvsagt ikke noe “bare”, og kan vi redusere disse er det vel verdt tiltak.

Men en forutsetning er at tiltaket fungerer, og det er det mer enn tvilsomt at røykerom gjør. Ett forhold er at det å røyke heroinen er langt dyrere enn å injisere. Heroinen koster om lag det samme, men ved røyking kreves det større mengde, om lag det tredobbelte, for å oppnå samme resultat. Klart uøkonomisk. Et annet forhold er at de tyngste misbrukerne – de som eventuelt står i fare for overdoser – ønsker seg “kicket” de får ved skudd, og neppe vil bytte dette ut med røyking, om det blir aldri så lovlig. Dette er også hovedargumentet til Rusmisbrukernes interesseorganisasjon (RiO) – og de burde vite hva de snakker om. I tillegg finnes det bare ett sprøyterom her i landet, Storgata i Oslo, så tiltaket vil ha null effekt ellers i landet. Et vesentlig argument da sprøyterom ble innført var at de skulle ha en innvirkning på overdoseproblematikk, en virkning vi så langt ikke har sett noe til. RiO framførte også den gangen de samme motargumentene. Selvsagt ville denne organisasjonen varmt omfavne et hvert tiltak som har noen sjanse til å fungere, men dessverre fikk de rett. Mulig det er en idé å lytte til dem denne gangen – de vet hvor skoen trykker.

Et ikke umulig scenario er faktisk at lovlig heroinrøyking har mulighet til å øke antall heroinister. En god del av de som benytter seg av heroin kvier seg for å ta skrittet over i de tyngste rekkene, men ved lovlig røyking er det godt tenkelig at disse vil fortsette. Ellers er denne gruppa ofte tilgjengelige for behandling – og dette er tiltak vi vet fungerer. Men gjennom de siste årene har antall behandlingsplasser blitt nedbygd. Det koster da også langt mer enn å godkjenne heroinrøyking på definert sted i Storgata. Støre har sagt at det ikke skal stå på penger. Vel, nå har han sjansen til å bevise at utsagnet ikke bare er politikerfraser. Slik det nå er lansert minner det mer om røyklegging av en svakere innsats.

En stor andel av overdosene skjer ved “utskrivning” fra fengsler. De tidligere fangene har kanskje vært uten heroin et par år, og kroppene deres tåler langt fra samme mengde som tidligere. Når de så møter kameratene rundt første sving er derfor sjansen for overdose svært stor. Så vidt meg bekjent skjedde da også Tromsøs første overdosedødsfall rett utenfor fengselsporten. Hva om vi her hadde satt inn helse-/sosialarbeidere som fulgte med dem ut? Intervensjon. Sekundærforebygging. Sannsynligvis ville det reddet noen liv – og ikke minst ville det være et tiltak som kunne nå hele landet. Men det koster også.

Støre har tydelig markert seg mot at tiltaket skal ha det minste med legalisering av stoff å gjøre – og jeg tror han absolutt på dette. Han er en meget rakrygget politiker som jeg har stor respekt for. Imidlertid er en av de fremste forsvarere av tiltaket, Arild Knutsen, leder for *Foreningen for human narkotikapolitikk* (FHN). Dette er et rimelig tilslørende navn, for i vedtektene deres står det at foreningen skal “*arbeide for legalisering til fordel for regulering, forebygging, rettspleie og kriminalreform*”. At formannen i denne foreningen varmt støtter forslaget sier kanskje noe om dets mulige virkning? Jeg tror nok Støre egentlig betakker seg for denne støtten, men Knutsen er ganske varmt omfavnet av media, og framstår der som en premissleverandør. Typisk er det når *Dagsavisen* (02.03.13) i en redaksjonell kommentarartikkel, omtalte han som en “hedersmann”. Kritisk journalistikk? Ikke det jeg forbinder med begrepet.

Støre lanserte seg som “folkehelseminister” – i motsetning til sine forgjengere som stort sett har opptrådt som sykehusministere. Våre glede var stor, og forventningene ditto. Det er de stadig. Han har rett i at vi trenger nytenking innen rusfeltet, og det er

det heller ingen stor uenighet om blant fagfolk. Men at dette skal innebærer en ny visjon, stiller jeg meg fullstendig avvisende til. Det har da heller ikke Støre gått inn for.

Rett nok er det riktig at dagens “ nullvisjon” er helt urealistisk, dersom hensikten er at denne skal nås, men det har lite med saken å gjøre. En visjon dreier seg ikke om konkrete mål som skal oppnås, den gir uttrykk for *retning* for arbeidet, og da er “null” en korrekt beskrivelse – dersom vi ønsker å redusere narkotikabruken mest mulig. Det er de konkrete tiltak under visjonen som kan evalueres med tanke på effekt. Den argumentasjonen for “ny” visjon som lanseres i dag, passer imidlertid som hånd i hanske til legaliseringsbevegelsens målsetting, men har neppe noe med å bekjempe narkotikabruk å gjøre.

Snarere tvert i mot.